

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 11/2002 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi (umpilähteiden valvonta)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 9 päivänä syyskuuta 2002 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi koskien umpilähteiden valvontaa (U 42/2002 vp) talousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- johtaja Eero Kettunen, Säteilyturvakeskus STUK, edustaen myös sosiaali- ja terveysministeriötä
- ylitarkastaja Otto Saxén, kauppa- ja teollisuusministeriö
- osastopäällikkö Pertti Salminen, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio on antanut maaliskuun 18 päivänä 2002 neuvostolle ehdotuksensa neuvoston direktiiviksi korkea-aktiivisten radioaktiivista ainetta sisältävien umpilähteiden valvonnasta (KOM(2002) 130 lopullinen). Direktiiviehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden on vaadittava ennakkolupa kaikkeen toimintaan, jossa käytetään korkea-aktiivista lähdettä. Ennen luvan myöntämistä on varmistettava, että on olemassa järjestelyt lähteiden turvallista hallintaa varten myös sitten, kun lähde poistetaan käytöstä, ja niihin on varauduttu taloudellisesti. Toiminnanharjoittajien tulisi pitää kirjaa hallussaan olevista lähteistä, niiden vastaanottamisista, luovutuksista ja loppusijoituksista sekä lähteiden valvontaan liittyvistä tiedoista. Jäsenvaltioiden tulisi lisäksi muun muassa varmistua, että toimivaltaiset viranomaiset ovat valmistautuneet isännättö-

mien korkea-aktiivisten lähteiden talteenottoon ja tällaisista lähteistä johtuvissa säteilyhäätätilanteissa toimimiseen.

Direktiivi aiheuttaa tarpeen täydentää säteilylakia ja säteilyasetusta erityisvaatimuksilla, jotka koskevat ennakkoluvan myöntämistä, lähteiden haltijoiden ja valmistajien velvoitteita sekä käytöstä poistettujen lähteiden jätehuoltoa ja siihen varautumista taloudellisesti. Korkea-aktiivisten lähteiden pitkäaikaiseen varastointiin tai loppusijoitukseen tarkoitettu tunnustettu laitos tulee määritellä. Korkea-aktiivisten lähteiden kuljetukset tulee säätää luvanvaraisiksi. Direktiivistä aiheutuu jonkin verran taloudellisia vaikutuksia. Kustannuksia aiheutuu muun muassa koulutuksen lisäämisestä sekä joidenkin historiallisten korkea-aktiivisten lähteiden loppusijoittamisesta. Taloudellista varautumista ja vakuutta koskevien järjestelmien perustamisesta ja

ylläpidosta aiheutuneen hallinnollisia kustannuksia.

Valtioneuvoston kanta

Direktiiviehdotus vastaa tavoitteiltaan ja sisällöltään Suomessa edellytettyä turvallisuustasoa. Se toisi eräitä uusia menettelyitä korkea-aktiivisten umpilähteiden käsittelyyn ja valvontaan. Direktiiviehdotuksen käsittely on vasta alkuvaiheessa Euroopan unionin neuvoston atomiasioi-

den työryhmässä. Valtioneuvosto päättää yksityiskohtaisemmasta kannastaan muun muassa taloudellista varautumista ja vakuutta koskeviin kysymyksiin käsittelyn edetessä.

Suomen näkökulmasta on tärkeää, että kaikki jäsenmaat täyttävät korkeat säteilyturvakriteerit, ja Suomi on omalta osaltaan halukas myötävaikuttamaan tämän periaatteen hyväksymiseen direktiivimuodossa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valtioneuvoston kirjelmässä esitettyjen seikkojen ja saamansa asiantuntijaselvityksen perusteella valiokunta pitää direktiiviehdotusta tavoitteeltaan kannatettavana ja puoltaa sen hyväksymistä.

Direktiivin nojalla jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että säteilylähteet ovat jatkuvan valvonnan ulottuvissa koko elinkaarensa ajan valmistuksesta loppusijoitukseen saakka. Valiokunnan käsityksen mukaan tämä ehkäisisi korkea-aktiivisten lähteiden käytöstä syntyviä vaaratilanteita koko EU:n alueella. Lainsäädännön kehittäminen on erityisen tärkeää EU:n laajenemista silmällä pitäen. Jos ehdotus hyväksytään, riski säteilylähteiden joutumisesta väärin ja asiantuntemattomiin käsiin vähenisi. Direktiiviehdotus vastaa tavoitteeltaan ja sisällöltään Suomen säteilylain vaatimaa korkeaa turvallisuustasoa.

Toteutuessaan direktiivi merkitsisi lisäkustannuksia sekä valtiolle että umpilähteitä käyttäville toiminnanharjoittajille, lähinnä teollisuudelle ja sairaaloille. Asiantuntijakuulemisessa ehdotusta on kritisoitu siitä, että ehdotukseen liittyvät taloudelliset järjestelyt ovat vielä avoimia ja kaipaisivat tarkennuksia. Valiokunta pitää kritiikkiä perusteltuna. Kustannuksiin on voitava varautua siten, että lähteen käyttöä lä-

hetessä loppuaan asianmukainen loppusijoitus on jo ennakolta varmistettu. Loppusijoituksen on oltava toiminnanharjoittajille hallinnollisesti ja kustannuksiltaan siinä määrin kohtuullista, että heille ei muodostu houkuttimia selviytyä loppusijoituksesta keinoin, jotka eivät täytä turvallisuus- ja valvottavuusvaatimuksia. Kustannuksiin on voitava varautua ennakkolisesti esim. vakuuksien tai rahastoinnin kautta siten, että viranomaisilla on edellytykset ottaa haltuunsa isännättömät taikka isännättömiksi tulevat säteilylähteet myös tapauksissa, joissa toiminnanharjoittaja osoittautuu maksukyvyttömäksi. Direktiivin tulee mahdollistaa viranomaisten ja käyttäjien joustava yhteistoiminta.

Talousvaliokunta katsoo lisäksi, että neuvoston käsittelyssä on selvitettävä mahdollisuudet laajentaa direktiivin soveltamisalaa myös pienempiin lähteisiin, kuten EY:n talous- ja sosiaalirikomitea on esittänyt.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että edellä olevin huomautuksin valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Leena Luhtanen /sd	Mika Lintilä /kesk
vpj.	Mari Kiviniemi /kesk	Olli Nepponen /kok
jäs.	Satu Hassi /vihr	Antti Rantakangas /kesk
	Klaus Hellberg /sd	Ola Rosendahl /r
	Susanna Huovinen /sd	Mauri Salo /kesk
	Mikko Immonen /vas	Juhani Sjöblom /kok
	Reijo Kallio /sd	vjäs. Jari Leppä /kesk
	Kalervo Kummola /kok	Veijo Puhjo /vas.
	Pekka Kuosmanen /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Pekka Nurminen.